

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.22.012/2017/5.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke

Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin előadó bíró

Dr. Zumbók Péter bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

dr. Lantos Bálint ügyvéd

Az alperesek:

... I. rendű

... II. rendű

Az alperesek képviselője:

Dr. Szentmihályi Judit ügyvéd I. rendű

dr. Halápi Dóra ügyvéd I. rendű

A per tárgya:

Szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

I. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.574/2016/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 17.G.44.473/2015/13.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott - a peres felek közötti 2007. október 5-i hitel- és zálogszerződéshez kapcsolódó I. rendű alperesi üzletszabályzat 5.2.1. pontjának érvénytelenségét megállapító, továbbá ehhez kapcsolódóan a felperes által az I. rendű alperes részére fizetendő elsőfokú perköltséget leszállító - részét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a részében helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperes részére 9.600 (kilencezer-hatszáz) forint további másodfokú perköltséget és 82.700 (nyolcvankettőezer-hétszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felülvizsgálat szempontjából releváns tényállás szerint az I. rendű alperes mint hitelező és zálogjogosult, valamint a felperes és a II. rendű alperes mint adós és zálogkötelezett között 2007. október 5-én hitel- és zálogszerződés jött létre, amely alapján a hitelező 42.000 CHF összegű devizahitel rendelkezésre tartására, illetve meghatározott feltételek teljesülése esetén legfeljebb 6 millió forint összegű kölcsön folyósítására vállalt kötelezettséget. A kölcsön folyósításának feltételeit a szerződés 5. pontja, a hitel biztosítékait a 7. pont szabályozta. A szerződés 6./A.2.f. és 7.4. c) pontjai a biztosítékkal összefüggő szerződésszegéssel és a fedezet eredeti értékére történő kiegészítésének szabályait rendezték.
- [2] A hitelező üzletszabályzatának 5.2.1 pontja értelmében az ügyfél a hitelszerződés alapján lehívott kölcsön folyósításának és törlesztésének időpontja, valamint az ügyfél fennálló tartozása tekintetében a bank e célra szolgáló nyilvántartásait (üzleti könyveit) és nyilatkozatait irányadónak és hitelesnek fogadja el. Emellett az üzletszabályzat 6.2.4. c) pontja kimondja, hogy a bank a hitelszerződés azonnali hatályú felmondási jogának megnyíltával, felmondás elkerülése érdekében előírhatja, hogy az ügyfél a hitelszerződésből fakadó tartozását saját költségére közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozattal ismerje el.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes módosított keresetében a szerződés 6./A.2.f. és 7.4. c) pontjának semmisségét kérte megállapítani a 18/1999. Kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. § (1) bekezdés a) pontja és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209/A. § (2) bekezdése alapján, mert e kikötések nem felelnek meg a szimmetria, a ténylegesség és arányosság, az objektivitás, világosság és egyértelmű megfogalmazás, tételes meghatározás követelményének.
- [4] Kérte továbbá az üzletszabályzat 5.2.1. pontja és a 6.2.4.c. pontja érvénytelenségének megállapítását is a Kormányrendelet 1. § j) pontja és a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján. Érvelése értelmében az üzletszabályzat támadott pontjaiban szereplő kikötések tisztességtelenek, mert a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára fordítják meg. A felperes a támadott kikötésben alávetette magát az I. rendű alperes által vezetett nyilvántartásokban foglalt adatoknak, ezzel lemondott arról a lehetőségről, hogy a felek közötti vita esetén kétségbe vonja az I. rendű alperes által meghatározott tartozása összegét.
- [5] Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy a bank nyilvántartásainak elfogadása nem áll összefüggésben a közvetlen végrehajthatósággal, illetve nem eredményezi a bizonyítási teher megfordulását.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét teljes egészében elutasította. Az üzletszabályzat 5.2.1. pontjára, a bank nyilvántartásainak elfogadására vonatkozóan a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. §-át is figyelembe véve megállapította, hogy az adott rendelkezésnek az okirat záradékolása szempontjából nincs jelentősége figyelemmel arra, hogy a törvényben foglalt feltételek teljesülése esetén a közjegyző az okiratot záradékkal láthatja el. A bizonyítási kötelezettség megfordulása körében az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy a bizonyítási terhet nem a kifogásolt kikötés, hanem a bank jogszabályon alapuló számlavezetési kötelezettsége változtatja meg, mivel a bank bármely típusú eljárásban a saját nyilvántartásait és az általa vezetett bankszámla kivonatait hozza fel bizonyítékként. Ezzel szemben minden esetben az ügyfélnek kell bizonyítania, hogy tartozása nem a bank által meghatározott összegben áll fenn. Az elsőfokú bíróság szerint nem kifogásolható a felek azon megegyezése, hogy a bank nyilvántartásait hitelesnek fogadják el, tekintettel arra, hogy a bank prudenciális kötelezettségeit is figyelembe véve saját nyilvántartásaival tudja fennálló követelését igazolni. Emellett a banki nyilvántartásokról készült bankszámla-kivonatokat az ügyfél folyamatosan kifogásolhatja.
- [7] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság jogerős ítéletében - a szerződés 6./A.2.f. és 7.4. c) pontjait támadó kereseti kérelmet elutasító ítéleti rendelkezés helybenhagyása mellett - az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és megállapította, hogy az üzletszabályzat 5.2.1. pontjának rendelkezése a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján tisztességtelen és ezért a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis. A másodfokú bíróság szerint az üzletszabályzat hivatkozott pontja alkalmas lehet arra, hogy a bizonyítási terhet a fogyasztóra hátrányosan fordítsa meg. A perbeli szerződési feltételben a felperes lényegében előre elfogadja, hogy a jövőben bármikor fennálló tartozása azzal az összeggel azonos, amit az I. rendű alperes saját üzleti könyveiben tartozásként megállapít. A közjegyzői okiratban foglalt tartozáselismerés alapján az I. rendű alperes a követelését tartalmazó közjegyzői okiratot végrehajtási záradékkal történő ellátását kérheti, és ez alapján az adóssal szemben peres eljárás nélkül bírósági végrehajtást lehet folytatni. A végrehajtási eljárás megindítása esetén pedig már a felperesnek kell a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perben bizonyítania, hogy a követelésösszege az I. rendű alperes által kimutatotttól eltérő, amely által a felmondás jogszerűségének bizonyítása is a felperes kötelezettségévé válik. Abban az esetben azonban, ha mindez nem áll rendelkezésre, a bank fizetési meghagyás útján, illetve perben érvényesítheti az igényét, és a fogyasztó

vitatása esetén neki kell bizonyítania a követelés
összepszerűségét.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [8] A jogerős ítélettel szemben az I. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet tisztességtelen kikötést megállapító részének hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasítását kérte.
- [9] Az I. rendű alperes szerint a jogerős ítélet sérti a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének j) pontját, a Ptk. 209/A. § (2) bekezdését, a Vht. 23/C. (1) és (2) bekezdését, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 206. § (2) bekezdését, valamint a Hpt. 2. sz. mellékletének I. 10.3. pontját.
- [10] Érvelése szerint a támadott szerződési feltétel nem változtatja meg a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára. Ha a felek között jogvita keletkezik, a hitelező köteles bizonyítani a szerződés megkötését és a kölcsön nyújtását, míg az adós bizonyítja, hogy a kölcsönt visszafizette és az igényérvényesítés vele szemben alaptalan. A szerződés, illetve a közjegyzői okirat nem tartalmaz jogról való lemondást a felperes részéről a tartozás összepszerűségével kapcsolatban, és nem értelmezhető úgy, hogy a felperes előre elismerte volna a még nem ismert összegű tartozását.
- [11] A közjegyzőnek a követelés összegét nem kell vizsgálnia, csupán azt hogy a közjegyzői okirat megfelel-e a Vht. 23/C. §-ában foglaltaknak. Felmondás esetén a tartozás összegét minden esetben a jogosult határozza meg a szerződés keretein belül. A BH 1997.347. és a BH 1998.200. számon közzétett eseti döntésekre hivatkozással kifejtette, hogy a közjegyzőnek nem feladata az adós magatartásának értékelése, illetve annak eldöntése, hogy a követelés alapos-e, ennek vitatására végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben van lehetőség. Ha a másodfokú bíróság ítéletében foglalt indokolás helytálló lenne, az magának a közvetlen végrehajthatóság jogintézményének létjogosultságát és jogszerűségét kérdőjelezné meg.
- [12] A Hpt. 206. § (2) bekezdésének sérelme körében az I. rendű alperes előadta, hogy a pénzügyi intézet a rá irányadó prudenciális előírásoknak megfelelően vezeti az adósok tartozásairól szóló nyilvántartásokat; a vonatkozó jogszabályi előírásokra figyelemmel rendszeresen köteles az ügyfelek részére a tartozásukról kimutatásokat küldeni, amelyet az adós kifogásolhat, következésképpen nem helytálló a jogerős ítéletnek az a megállapítása sem, hogy a szerződés támadott rendelkezése elzárja az adóst a tartozása vitatásának a lehetőségétől.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [13] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [14] A Kúria - a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

(a továbbiakban: Pp.) 275. § (2) bekezdése szerint - kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a jogerős ítéletet. A felülvizsgálati kérelem nem érintette a jogerős ítélet kereseti kérelmet elutasító elsőfokú ítéletet helybenhagyó rendelkezését, továbbá a felperes által az I. rendű alperes javára fizetendő másodfokú (rész)perkölttségben marasztaló ítéleti rendelkezést.

- [15] A Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálattal érintett részében a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő.
- [16] A Kúriának mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az üzletszabályzatnak az a rendelkezése, amely szerint a felperes fizetési kötelezettségét illetően a felek az I. rendű alperes nyilvántartását tekintik irányadónak, a Ptk. 242. §-a szerinti tartozáselismerő nyilatkozatnak minősül-e. Tartozáselismerés esetén ugyanis a bizonyítási teher megfordul, és az adósnak kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn (BH 1991.439.).
- [17] A fél nyilatkozatához a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik (EBH 2000.309.). Ennek az elvárásnak csak az olyan tartozáselismerő nyilatkozat felel meg, amelyet már fennálló, összegszerűen meghatározott követelés tekintetében tettek meg. A per tárgyát képező szerződéses rendelkezés viszont ilyenek nem tekinthető, e kikötés esetében ezért nem érvényesülnek a tartozáselismerés joghatásai (EBH 2018. G.1.).
- [18] Ennek megfelelően abban az esetben, ha az I. rendű alperes a jelen szerződésből eredő követelését a felperessel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperes részére, a felperes mennyit teljesített, és ennek eredményeként mekkora a felperes fennálló tartozása. Az I. rendű alperes erre vonatkozó tényállításai a saját nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban a perben a nyilvántartás elszámolási elveit, módszereit és adatait be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha a felperes ezt követően is azt állítja, hogy az elszámolás nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, illetőleg a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkozik, hogy részéről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhet. A bizonyítási teher alakulását, a bizonyítási eljárás lefolytatását tehát a szerződés hivatkozott pontjának rendelkezése nem befolyásolja.
- [19] A Vht.-nek a felek közötti szerződéskötés idején hatályos 21. § (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 23/C. § (1) bekezdése értelmében végrehajtási záradékkal látható el a közjegyzői okirat, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettségvállalás tárgyát, mennyiségét (összegét) és

jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét. Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz a Vht. korábbi 21. § (2) bekezdése, illetve jelenlegi 23/C. § (2) bekezdése szerint az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.

- [20] E szabályok értelmében a közokiratba foglalt kölcsönszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adósok tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elengedő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH 1997.348., BH 2002.491., Kúria Pfv.I.21.783/2016/5.).
- [21] Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok a ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak.
- [22] A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné (BH 2018.146).
- [23] Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor került, az adós a tartozását valóban csak a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, a fentiekben ismertetett szabályokból következik. A peres felek között létrejött szerződés e vonatkozásban sem biztosít több jogosultságot az I. rendű alperes részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperes terhére, mint amelyek az irányadó jogszabályok alapján őket egyébként megilletnék, illetőleg terhelnék (Kúria Gfv.VII.30.791/2016/3.).
- [24] A bizonyítási teher pedig a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben is a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul.
- [25] Az igényérvényesítés lehetőségei, a bizonyítási teher alakulása körében tehát a szerződés keresettel támadott pontjában foglaltak a

felperes jogi helyzetét nem érintik, semmilyen módon nem teszik azt hátrányosabbá.

- [26] A Kúria megállapította azt is, hogy a Hpt. rendelkezései megteremtik az alapját az I. rendű alperes nyilvántartásai prúdness, a jogszabályoknak megfelelő kezelésének, további lehetőséget adnak az adósnak arra, hogy a megküldött értesítőket követően a tartozását vitassa.
- [27] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a Vht. 23/C. §-ának, a Ptk. 209/A. §-ának, illetve a Kormány r. 1. § (1) bekezdés i) és j) pontjainak téves alkalmazásával állapította meg, hogy az üzletszabályzat 5.2.1. pontja korlátozta a felperes jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét, illetve hogy a bizonyítási terhet a felperes számára hátrányosan változtatta meg.
- [28] A kifejtettek értelmében a Kúria a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel érintett - a peres felek közötti 2007. október 5-i hitel- és zálogszerződéshez kapcsolódó I. rendű alperesi üzletszabályzat 5.2.1. pontjának érvénytelenségét megállapító, továbbá ehhez kapcsolódóan a felperes által az I. rendű alperes részére fizetendő elsőfokú perköltséget leszállító - részében hatályon kívül helyezte és e körben a jogszabályoknak megfelelő (keresetet e részben is elutasító és a teljes elsőfokú perköltség felperes általi viseléséről rendelkező) elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Záró rész

- [29] A jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezése és az elsőfokú ítélet e részében való helybenhagyása következtében megváltoztak a másodfokú eljárás pervesztességi, pernyertességi arányai, az I. rendű alperes a másodfokú eljárásban is teljes egészében pernyertes lett. Ezért a Kúria a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felülvizsgálati eljárásban is pervesztes felperest - a másodfokú bíróság által a 80-20 %-os pernyertességi-pervesztességi arányra tekintettel a felperes által az I. rendű alperes részére fizetendő másodfokú perköltségből leszámított - 9.600 forint további másodfokú perköltség, valamint az I. rendű alperes által a felülvizsgálati eljárásban megfizetett 70.000 forint eljárási illetékből és 12.700 forint ügyvédi munkadíjból álló teljes felülvizsgálati eljárási költség I. rendű alperes részére történő megfizetésére.
- [30] A felülvizsgálati kérelmet a Kúria a Pp. 274. § (1) bekezdése értelmében tárgyaláson kívül bírálta el.
- [31] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdése e) pontja zárja ki.

Budapest, 2018. május 17.

. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin
s.k. előadó bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró